

պարտաւորեալ ուսումներու ծանրաբեռութիւնը սովորիլ, սկսան անհոգանալ անոնց վրայ հայերէնն ալ սովորելու ծանրութիւնը ստանձնելու. և ծնողք ալ կամ թոյլապահանջ և կամ բոլորովին զիջող կը գտնուէին իրենց զաւակներուն չկամուլթեան հանդէպ, զոհ մնալով որ տղան պարտաւորեալ քննութիւններն յաջողապէս կատարէ, ուսման ընթացքի տարի չկորսնցնելով, ինչ որ իրենց քսակին կը վնասէր. իսկ հայերէն չգիտնալը՝ քսակնուն մնաս մը չէր հասցներ. թէ և կը փափաքէին որ տղաք մայրենի լեզուն ալ սովորին, բայց այդ փափաքը փափաքի սահմանէն դուրս չէր ելլեր. իսկ կիսկատար հայերէն սովորող աշակերտներն ալ (որ երբեք կեանքերնուն մէջ այդ լեզուն զործնականօրէն կիրարկելու առիթը չունէին) երբ ուսմանց ընթացքին աւարտին, զործնական կեանքի զբաղումներու յաճախութեան մէջ՝ քիչ մը սովորած հայերէնին ալ կը մոռնային, կամ հազիւ անով քանի կը բառ կամ նախադասութիւն թոթովել մընային:

Այսպէս ուրեմն ներկայիս Առտեալի մէջ մնացած Հայութիւնը կը գտնուի բարեկեցիկ վիճակի նկատմամբ շատ համեստ (չըսելու համար չըսուր) պայմաններու մէջ, իսկ հայերենի գիտութեան նկատմամբ՝ բոլորովին տգիտութեան մէջ, բացառութիւն կազմելով եկեղայի (Սոմոշուվարի) Հայերը, որոնց մէջ դեռ հայ լեզուի դասաւանդութիւնը կը շարունակուի՝ շնորհիւ Վիլնայի Միլիթարեան Հայերուն: — Իզիսարեթուպօյի մէջ՝ ուր հազիւ 15—20 հայ ընտանիք մնացեր են հիմայ, Վենետիկի Միլիթարեաններն աննպատակ գործ համարեցան իրենց հոն ունեցած վանատունը պահել, լաւագոյն դատելով (եթէ կարելի ըլլայ) նոյնը հաստատել Հունգարիոյ կեդրոնը՝ Պուտափէշտի մէջ, ուր Առտեալէն նորագաղթ Հայերով ազգայիններու թիւը անելով՝ 3000ի չափ կը հաշուուի, որոնք զուրկ են բոլորովին հայածէս քահանայէ և դպրոցէ, և զանոնք ձեռք բերելու համար դիմումն ըրեր են Վենետիկի Միլիթարեաններուն:

(Շարունակելի) Հ. ԱՌԱՅԱՍ Վ. ՏԻՐՈՅԱՆ

ՄԻԽԹԱՐԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅ - ՎԱՐԺԱՐԱՆ

«ԲԵՆԵԴԻԿՏՈՍ ԺԵ.»

Գաղղիոյ 1922

Բուռն փոթորիկի մը զործած աւերին մեծութիւնը անոր հանդարտելէն վերջէ չոր կը հասկըցուի: Հայ ժողովուրդը իր կրած ֆրասին ահաւորութեան՝ 1917ի գինադադարէն վերջէ նախ ամբողջովին վերահասու եղաւ. հայաբնակ գիւղեր ու թաղեր աւերուած, միլիոն մը հայ խաղաղ բնակչութիւն, կիներ, մանուկներ ու ծերեր զարհուրելի անգութ եղանակներով ջարդուած էին: Հայութեան բեկորները անապատի աւազներուն վրայ սփռուած էին, իսկ մաս մը փոքրիկներ՝ թրքական որբանոցներու մէջ փակուած: Զինադադարէն վերջէ ամէն կողմ անհայր ու անմայր մնացած մանուկներ երան եկան: Հայ և օտար զինուորացիներ սկսան զանոնք ժողովել ու խնա-

մել. թրքական որբանոցներէն ետ առնուեցան հազարաւոր որբեր, Աճէտ ու Մէհմէտ եղածներ՝ դարձեալ կոչուեցան Լեոն և Արտաշէս, Ալիշէ ու Ֆաթմա եղածներ՝ Հայկանուշ ու Նուարդ:

Պաշտ գտնուող Միլիթարեան վարդապետները արգէն շատ կանուխէն մեծ ջանքեր ըրին որբեր ժողովելու, բայց յարմար չէիք մը գտնելու դժուարութիւնը անյաղթելի եղաւ՝ հակառակ բոլոր դիմումներուն: Յետոյ պահ մը Ազգային խնամատարութեան հետ բանակցութիւններ կատարուեցան, անոր խնամքին տակ գտնուող բոլոր որբերուն ուշիմագոյններն ընտրելու և անոնց՝ Միլիթարեան վարչութեամբ բարձրագոյն ուսում տալու համար: Գժեխառաքար այս գեղցնիկ ծրար

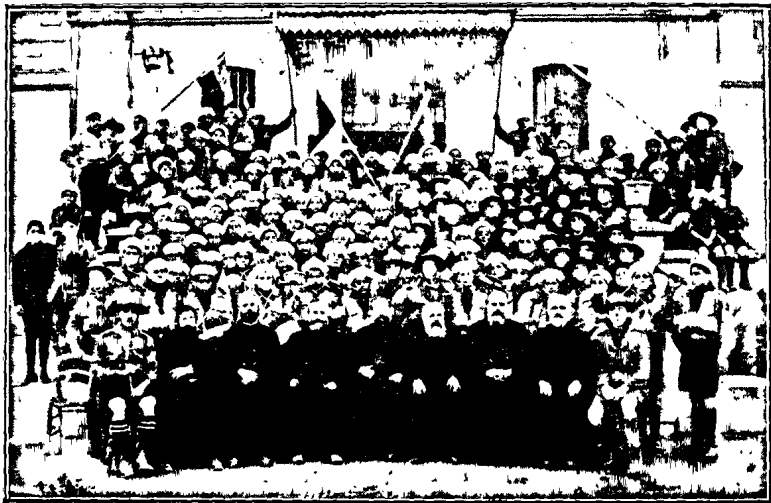
գիրն ալ չիրականացաւ՝ ցարդ խորհրդաւոր մնացած պատճառով մը։

Էւ սակայն Միխիթ. Հայրեր փափազ է պարտականութիւն կը զգային ազգին այս խեղճ կացութեան մէջ անոր որբերուն համար աշխատելու։ Կարելի չէր անտարբեր մնալ։

Պոլսոյ առաքելական Նուիրակ Մոնս. Տօլչի, առաջնորդուած մարգասիրական խոր զգացումներէ, բացաւ 1918ին որբանոց մը Շիշլիի Petites Sœurs-երու շէնքին մէջ, որ այն ժամա-

զանալ Պոլիս, Մոնս. Տօլչի ստիպուեցաւ 1919ին վերջերը իր սաները փոխադրել Կալաթիա, աւրոստրիական Ս. Ժորժ վարժարանը, որուն մէջ յարկը աւստրիական ծանօթ ազնուութեամբ տրամադրուած էր իրեն։ Որբերը հոս մնացին տարիի մը չափ։

Մոնս. Տօլչի իր մարդասիրական պարտակաւ նութիւնը՝ առաւելօքն կատարած էր։ Հայեր

Գատըզիւղի Միխիթարեան Որբանոց — Վարժարանի աշակերտները

նակ իր տրամադրութեանտակն էր, հոն ժողովեց 100ի չափ հայ որբեր։ Որբանոցի վերին պաշտպանն էր Միք. Քահանայապետը, որուն անունով ևս « Բենեդիկտոս ԺԵ. » կոչուեցաւ։ Որբերու նւթականը կը հայթայթէր Մոնս. Տօլչի, իսկ խնամքը յանձնուած էր հայ Անարատ Բղութեան Քոյրերուն, որոնք գովելի անձնութիւններ էին իրենց մայրենի խնամքը շոյակցին անոնց վրայ։ Հայ եկեղեցական կարգէն ևս քանի մը անձեր այլ և այլ ժամանակ և զանազան ձևերով աշխատեցան որբերու վրայ։

Երբ տակաւ առ տակաւ Եւրոպացիներ սկսան

այլևս ազատ և կարող էին ինքնին բանալ որբանոցներ և խնամել իրենց զաւակները։ Հռոմի միջոցով Մոնս. Տօլչիի որբանոցին վարչութիւնը առաջարկուեցաւ վերանորոգել վանքին, և Միխիթ. Միքայելութիւնը սիրայոժար յանձն առաւ այս նուիրական գործը։ Քիչ յետոյ Պոլիս հասան Հ. Գալուբ վ. Տիրոյեան իբր տնօրէն և Հ. Տէլբուշ՝ իբր ներկայացուցիչ Հռոմի և առաքելական Ալցեւու, որ պաշտօն ունէր փոխանցման գործը կատարելու և նոր շէնք մը զտնելու։ Միխիթարեան Հայրերը Կալաթիոյ մէջ 1920 Նոյեմբեր մէկին ստանձնեցին որբանոցին վարչութիւնը, և որով-

հետև նոր շէնք մը գտնուած էր՝ նոյն ամսոյ 17ին փոխադրուեցան Գատըգիւղ։ Նոյն օր տղայոց կ'ընկերահայային Հ. Յակոբ Տիրոյեան և Հ. Խոբէն Սինանեան, որոնց միացաւ չորս օր յետոյ ստորագրողս։

Թէև որբանոցին վարչութիւնը փոխուած էր, բայց Սրբ. Քահանայապետը հաճեցաւ իր բարձր հովանին պահել այս հայկական հաստատութեան վրայ։ Իր հայրական գուրգուրանքին մեծագոյն հաւատարմը տուաւ անով՝ որ ներկայ գեղեցիկ շէնքը ինքն իր Այցելուին միջոցով վարձեց Քաբուլիներէն և նուիրեց հայ որբերուն։ Վարդապետներ և օաներ որդիական երախտագիտութեամբ մը փափաքեցան իրենց հաստատութեան վրայ պահել «Բենեդիկտոս Ժե.» անունը, որուն շնորհիւ կը վայելէն նաև Ֆրանսական դեսպանատան զօրաւոր պաշտպանութիւնը։ Սրբ. Քահանայապետը իտալիոյ մէջ շինել տուած ու նուիրած էր իր սաներուն՝ ծովային զինուորի համազօրեա, յատուկ զխաղով և կոշիկով, զորս սօնական օրերուն միայն կը գործածեն։ Անոնք փոխադրուած միջոց ունէին նաև բրդէ անկողին, երկերկու ծածկոց, երկու ձեռք ճերմակեղէն, զոյգ մը սաւան և տասը օրուան բաւուր չափ ընդեղէն։ Վարչութեան փոխանորդին օրը որբերու թիւն էր 86, այսօր անոնց թիւը 112 է և մօտ օրէն 150ի պիտի բարձրանայ։

Միխիթրեաններու Գատըգիւղի վարժարանը պատերազմի միջոց այրած ըլլալով՝ անոնք յաւտուկ շէնք մը շուռէին։ Ուտի մասնաւորաբար Հ. Տէլիւիճի ջանքերով վերոյիշուած կերպով վարձուեցաւ ներկայ շէնքը։ Կառուցուած է Մօտա, ծովահայեաց և օդատուն է, խոշոր պարտէզով և ընդարձակ հրապարակով։ Արև և շուք հաստաւ, լապէս առատ են հոն։ Իսկապէս հաճոյք մ'է տըղաքը այս հրապարակին վրայ տեսնելը, իրենց խաղերով և իրենց աղմուկով։

Շէնքը բաղկացած է երկու անշատ մասերէ, մին՝ յատկացուած ննջարանի, իսկ միւսը՝ ցերեկեայ բնակարանի։ Վերջինին մէջն է որ կը գտնուին մատուռ, դասարաններ, ճաշարան, խոհանոց և լուացարան։ Երբ Նոյեմբեր 17ին տղաք ներս մտան՝ շէնքը բոլորովին մերկ էր։ Յամառ աշխատութիւններով թրգական որբանոցներէ ետ առնուեցան 90ի չափ երկաթեայ մահճակալներ, զորս թուրքերը պատերազմի չըջանին Գատըգիւղի Միխիթրեան նախկին վարժարանէն տարած էին։ Յետոյ խոհանոցի մէջ գեւտեղուեցաւ 200 հոգիի կերակուր եփելու բաւող վառարան մը։ Մատուռը, զոր թուրքեր մզկիթի

վերածած էին, Հայրերու միջոցով օրէ օր զարգարուեցաւ, աղօթարաններ շինուեցան, երեք վայելուչ խորաններ կանգնուեցան, պատերը ներկերով և պատկերներով շքեղացան, և վերջապէս անիկայ եղաւ աղօթքի և շերմեռանդութեան սրբավայր մը։ Զպակսեցան բարեպաշտ անձեր, որոնք իրենց նուէրներով անոր բարեգարգութիւնը ճոխացուցին. ասոնց համար միշտ կ'աղօթուի։ Շէնքին մէջ մուտքի օրէն սկսեալ՝ կարեւոր նորոգութիւններ և անհրաժեշտ վերածուածներ կատարուեցան, և թէև ամէն կողմ մերկ էր՝ բայց կանոնաւոր ու համբերատար աշխատութեամբ ամէն օր կարասի մը, զարդ մը աւելցաւ և դեռ աւելեալու վրայ է։

* *

Միխիթրեան Հայրերն որբերուն հոգը ստանձնելով ս ազադափարէն ստաշնորդուեցան՝ թէ ֆիզիքական պահպանումին հետ անհրաժեշտ էր տղայոց մտաւոր և բարոյական զարգացումին ևս յատուկ խնամք մը տանիլ։ Հետեաբար անոնք առջի օրէն իրենց գործը և պաշտօնութիւնը երկուքի բաժնեցին, նիւթական և կրթական։ Նախ միւրաբանի մասին խօսելով՝ Հայրերն առաջին հոգն եղաւ տղայոց սնունդը բարւոյցը։ Սնունդին հիմը հացն է։ Տղաք սովորութիւնը ըրած էին հացը իրարու ձեռքէն յափշտակել և առջի օրեր հացի կուրծին պակաս չէին։ Վարդապետներու վրայ շատ տիւրտ պնդեցութիւն կ'ընէր՝ երբ տղանքներէն ոմանք հաց կը խնդրէին իրենցմէ։ Սակայն ասիկայ շուտ դարձանուեցաւ. երկու շաբաթ անընդհատ տղայոց առջև այնքան առատ հաց դրուեցաւ՝ որ աչքերնին կշտացաւ։ Այժմ սեղանի վրայ հաց կ'աւելնայ։ Իրբ նախաճաշ անոնց կը տրուի կաթ, թէյ կամ ձիթապտուղ։ Իսկ ճաշի և ընթրիքի մէջ փոփոխակի կը տրուին լուբիա, սիսեռ, ոսպ, բրինձ, պուլկուր, մաքրառնի, բաղադէս, կաթնեղէն, հակիթ։ Ասոնց հետ կէտքներ ստէպ կը տրուին կանաչեղէն կամ թարմ պտուղ, իսկ ձմեռը կաղին, չամիչ, ընկոյգ, պաղատիտ կամ արմաւ։ Չոր բակլայ բնաւ չէ հրամցուած, որմէ ձանձրացած էին արդէն։ Շաբաթը երեք անգամ միւս կը տրուի և երբեմն ձուկ. պարզ ձուրով խաշած կերակուր երբեք չէ տրուած, այլ կերակուրները կը պատրաստուին կարագով կամ ձէթով։ Տօնական օրերուն կը տրուի նաև խմորեղէն կամ շաքարեղէն։ Տրուածը մաքուր է և քանակ ալ բաւականաչափ։ Ամէն տղայ ունի յատուկ

անձեռոց, մետաղեայ անակ մը, գաւաթ, պաւտաքաղ և դգալ. մինչ առաջ մի միայն դգալ ունէին. անոր գործածութեան միայն պէտք ունեցած էին: Տղայոց կայտառութիւնը և առողջական ուրախակի վիճակը լաւագոյն վկան է անոնց սնունդի բաւականութեան: Մեր որբերը կը խնդան, կը խաղան և կը կատակեն. ըսել է փորբերին կուշտ է: Անոց առողջական վիճակին վրայ զաղափար մը տալու համար՝ յիշեմ որ 20 ամսուան ընթացքին բնաւ ծանր հիւանդ չունեցանք՝ բացի թոքաթաղի երկու դիպումածներէ, զորս Հայ Կարմիր Խաչի Բժշկներն անձնօրաբար խնամեցին: Բազմաթիւ աչքի հիւանդութիւններ նոյնպէս դարմանուեցան:

Սնունդի հետ հագուստը ևս բարելոքուած է: Բացի վերոյիշեալ համազգեստէն՝ անոնք ունին ամառնային և ձմեռնային պատշաճ զգեստներ, երեք զոյգ ճերմակեղէն, ֆլանէլ, գուրպակ, սոսնա կան և ամենօրեայ կօշիկներ:

Տղայոց Նշարարն առողջական կարեւորագոյն պայմանները կը լրացնէ: Նոյս և օդ շոյայօրէն կը մտնեն անոր լայն պատուհաններէն, և սրա հին ընդարձակութիւնը ու ձեղունին բարձրութիւնը կու տան անոր նաև գեղեցկութիւն մը: Թիւհանակներու վրայ կան բրդեայ անկողին, բամպակէ վերմակ մը, երկու բրդեղէն ծածկոցներ, զոյգ սաւան և բարձրետ: Մարքութիւնը Նշարարին լաւագոյն զարդն է:

Բնակարանի և զգեստեղէնի մաքրութենէ զատ յատուկ խնամք մը կը տարուին տղայոց մարմնին մաքրութեան: Անոնք ամէն շաբաթ կը լուան իրենց գլուխը և ոտքերը և երբեմն կը տարուին բաղնիք: Առաւօտ լուացուելու ժամանակ կը գործածեն օճառ: Իսկ ամառը դիւրութիւն ունին անմիջապէս իրենց պարտէզին առջև տարածուող ծոփն ինչու, ուր ամէն օր հաճելի լողանք մը կ'առնեն:

* *

Գալով կրթական գործին՝ անիկայ անհրաժեշտ պէտք մ'էր: Մինչև հիմայ տղայոց ֆիզիքականը պահուած էր, բայց անոնց դաստիարակութեան և ուսման մասին շատ բան կար ընելիք: Կամք և եռանդ պակաս չէին աշխատողներու քով: Մինչ վարձապետներու մէջ մասը իրենց ուշադրութիւնը գլխաւորապէս տղայոց բնակարանի, հանդերձի և կերակուրի վրայ կեդրոնացուցած էր, ուրիշներ նուիրուեցան դպրոցական գործի կազմակերպութեան: Բացառիկ զօհողութիւնն է

թով հարիւր գրասեղաններ շինուեցան և դպրոցական անհրաժեշտ պիտոյքներ հայթայթուեցան: Գործգիրը անցնելէն ճիշտ երկու ամիս վերջ, 17 Յունուար 1921, հանդիսաւոր բացումը կատարուեցաւ դպրոցին՝ զոհաբանական աղօթքով մը, և նոյն օր սկսան կանոնաւոր դասախօսութիւնը: Անկարագրելի է աշակերտաց այդ օրուան ճառագայթող ուրախութիւնը. դէմքերու վրայ կը կարդացուէր զոհութիւն մը, և շատ մը անմեղ շրթերն զննուեցնէին կը լսէինք սա մահակական խօսքերը. «Վարդապետ, պիտի տեսնէ՞ր ինչպէս պիտի աշխատուի»: Անպատանեբու մէջ աշխարհ թափառուեցան յետոյ այժմ անոնք կը հանգչէին գրասեղաններու առջև: Անոնք լաւ կ'որմունէին թէ այդ օր իրենց համար կը սկսէր նոր շրջան մը, նոր տեսակ կեանք մը:

Ուսմանք ծրագրիւ բնականաբար պարագայի համեմատ էր: Գլխաւոր նպատակն էր զոյգը վարժեցնել գրասեղանի և գրքի: Յունիսի մէջ կատարուած հրապարակային քննութիւնները շատ զոհացուցիչ արդիւնք տուին, և աշխատողները ուրախ էին իրենց նպատակին հասած ըլլալուն համար: Այս վեց ամիսներուն մէջ տղաք ընտանեցած էին դպրոցական կեանքին հետ, և ցոյց տուին թէ կարող էին աւելի կաւարեալ ծրագրի մը հետեւի: Պէճք էր կամ կարելի էր մշակել այդպիսի ծրագիր մը:

Որբանոցին վարչութիւնը կազմող Հայրերը խորհեցան իրենց բոլոր կարողութեամբ օգտակար ըլլալ տղայոց և անոնց մէջ ընդունակներուն դիւրութիւն տալ ուսում ընելու: Անոնք որոշեցին միջնակարգ վարժարան մը կազմել՝ նախաւորութեամբ բաժնիով, որ բաց ըլլար նաև Գաւառի դիւրութեան հայ մանկտիին առջև՝ թոշակի մը փոխարէն: Ասով անոնք իրենց վաստակով որբերուն պիտի ապահովէին ձեր ուսումը, և դպրոցի եկամուտով պիտի նպաստէին նաև որբանոցի մատակարարութեան:

Այս բարի առաջարկութեամբ՝ 1921ի սեպտեմբերին՝ անոնք բացին ցերեկեայ վարժարան մը, ուր բացի որբերէն՝ 140ի չափ արտաքին աշակերտներ արձանագրուեցան: Ուրեմն չուրջ 250 աշակերտ ուսում կ'առնեն այսօր Միխիթարեան Որբանոց – Վարժարանին մէջ, որ շարունակութիւն է նախկին Միխիթ. վարժարանին: Աշակերտները զետեղուած են վեց դասարաններու մէջ: Ուսմանք ծրագրին է ինքնամեայ կիմնագի ծրագիր՝ միջնակարգի և ազգային պատմութեան յարմարեցում: Մայրենի լեզուէն զատ՝ մասնաւոր ուշադրութիւն կը դարձուի անգլերէնի, ֆրանս-

սերէնի և թուաբանական ուսմանց, լեզուները աւելի գործնական հղանակով մը աւանդելու ամէն ջանք կ'ըլլայ: Հայթայթ ուսման աշխարհագրական, իրազեկական և բնական գիտութեանց պատկերներ, և Alliance Française նուիրեց 32 թուապրեալ պատկերներ, որոնց վրայէն կարելի է ֆրանսերէնը ուսանիլ աւելի դիւրութեամբ և խօսակցութեան վարժութիւն կատարել: Դասաւանդութիւնները կը կատարուին չորս վարդապետներու, հինգ արտաքին, չորս ներքին ուսուցիչներու, երկու ֆրանսացի և մէկ Անգլիացիի կողմէ: Երաժշտութեան և Զայնագրութեան դաս կ'աւանդուին, ինչպէս նաև ազատ ու երկրաչափական գծագրութիւն, որուն ուսուցիչը Պ. Ոսնիկ Ստեփանեան անձնուիրաբար նկարեց Ուրբանոս-Ալաթարանի թատրոնին տեսարանները, ինչպէս նաև մատրան պատկերը, ճաշակի և վերձինի հագուստներու ներութիւնով մը: Այսով աշակերտները կարող եղան Ապրիլ 30ին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով թատերական ներկայացում մը տալ, որ գնահատուեցաւ ներկաներէն:

Մտադրականին հետ մարմնական մարզանքն ալ հաւասար կ'ընթանայ: Շուէտական մարզանքը ամէն աշակերտի համար պարտաւորիչ է. կազմուած են նաև Ֆութպոլի խումբեր: Որբերէն 48 հոգի հայ-Վկառու են (Գ. մասնաճիւղ, Գ. խումբ, Զի, գորտ, գալլ, աղուէս, եգ խմբակներ) և կը վայելեն Հ. Մ. Ը. Մ. Բ. խմբակները (Հայ Մարզական Ընդհանուր Միութիւն): Այս օգտակար կազմակերպութեան կիզղրտէն զրկուած անձնուէր մարզիչներ սորվեցուցին որբերուն սկստական սկզբունքներ, և մարզեցին զանոնք ու կը մարզեն տակաւին: Այս մասին խմբագրէս Մ. Մարտի Մարտիան ամէն գովգոյտի և երախտագիրութեան արժանի է: Հ. Մ. Ը. Մ. որբերուն նուիրեց սկստական համազգեստ, զոր հանդիսաւոր առիթներու մէջ կը գործածեն: Տղայց համար չկայ աւելի մեծ հանգիս մը՝ քան սկստաւ ըլլալ և անոր համազգեստը կրելը: Սկստականութիւնը տղուն մէջ կը դնէ կարգապահութեան և զեւտակցութեան ոգի մը և կը զարգացնէ անոր մէջ ազնուագոյն զգացումները:

Այս բուրբէն գերազանց է այն խնամքը՝ որ կը թափուի տղայց կրօնական և բարոյական դաստիարակութեան վրայ: Ո՛չ մէկ առիթ զանց կ'ըլլուի տղայց օգտակար խօսք մը կամ թելադրութիւն մ'ընելու: Շարժումն մէջ երեք անգամ անոնց կրօնական, բարոյական և ընդհանուր կրթական նիւթերու վրայ դասախօսութիւններ կ'ըլլան, որո տղայց կ'աւանդուին

առողջ և գործնական սկզբունքներ: Տղաք ամէն առաւօտ և երեկոյ կանոնաւորապէս կը կատարեն իրենց ազօրեցիկները, և տեսնական օրերուն կ'ունենդրեն քարոզի և կ'երգեն Զայնաւոր պատարագին երգերը: Անոնց կը տրուի այնպիսի կրթութիւն մը՝ որ ապագային մէջ ըլլան բարեկիրթ հայ քաղաքացիներ: Դաստիարակներու գերագոյն նպատակն է պատրաստել կրօնական, բարոյապէս, մտքով ու մարմնով առողջ սերունդ մը: Ուրախ ենք որ կրնանք հաստատել թէ այս ուղղութեամբ թափուած ջանքերն՝ արդէն իրենց բարի արդիւնքը ցոյց կու տան:

Որբերէն ուսման յառաջացած տարիք մը ունենալով առջի օրէն արհեստի դրուեցան, որպէս զի կարենան օր առաջ որբանոցի կենանքը թողուլ և իրենց աշխատութեամբ ապրիլ: Ասոնց վրայ աւելցան յետոյ ուրիշներ ալ, որոնք ուսման յարմարութիւն մը ցոյց չէին տար: Աշխատաւոր աշակերտաց թիւը այսօր կը հասնի երեսունի, որոնք քաղաքիս մէջ ալ և ալ վարպետներու քով արհեստ կը սորվին, գլխաւորաբար կոշկակարութիւն, դերձակութիւն և ատաղձագործութիւն: Այս կարգի աշակերտաց համար հաստատուած է գիշերային դասընթացք մը, որ կ'աւանդուին մայրենի լեզու, թուաբանութիւն և անհրաժեշտ ծանօթութիւններ:

Պաշտօնէութիւն. — Ներկայապէս Որբանոցին գլուխը կը գտնուի Հ. Յակոբ Ա. Տիրոջեան իւր Մեծխոր — տեսուչ, որուն փորձ և իմաստուն վարչութեամբ հաստատութիւնն առաւ արդի բարգաւաճ վիճակը: Իրեն կը գործակցին զանազան վարդապետներ. Հ. Խորէն Սիւնեան, Ժա. մապետ, որ մատուոժ մաքրութեան և եկեղեցական հանդէսներուն կը հսկէ. Հ. Եփրեմ Աբրահամեան, հոգեւոր հայր և տնտես, որ տղայց հոգեւոր և մարմնաւոր սնունդին հոգ կը տանի. Հ. Եսայի Տայեցի, տան ներքին գործակատար և հանդերձապետ, որ ընդհանուր մաքրութեան և տղայց հագուստին ուղ կը դնէ. Հ. Բենիկ Շամանճեան, ընդհանուր մատակարար, որ հաստատութեան եկամուտի աղբիւրներ գտնել կը ջանայ. Հ. Յարութիւն Ստուրեան, ուսումնապետ, որ Որբանոց-վարդապետի ուսմանց կամ դպրոցական ճիւղին վրայ կը հսկէ:

Ասոնցմէ զատ կան նաև չորս ներքին ուսուցիչ-հսկողներ, խոհարար, սեղանադիր, գիշերապահ ղեկապան. իսկ փոքր տղայց մաքրութեան և առօրեայ կարերու համար կ'աշխատին քանի մը կիներ:

Հ. ՅԱԲ. ԱՅՏՈՒԻԴԱՆ